

СУАДНОСІНЫ РАСІЙСКІХ І ІНШЫХ ЗАМЕЖНЫХ ІНВЭСТЫЦЫЯЎ У БЕЛАРУСКУЮ ЭКАНОМІКУ

Прадметам нашага аналізу будуць простыя інвэстыцыі расійскіх прадпрыемстваў у беларускую эканоміку. Для пачатку разгледзім сытуацыю з прыцягненьнем простых замежных інвэстыцыяў у эканоміку Беларусі ў цэлым, а затым запрабум вызначыць месца Расіі ў гэтым працэсе.

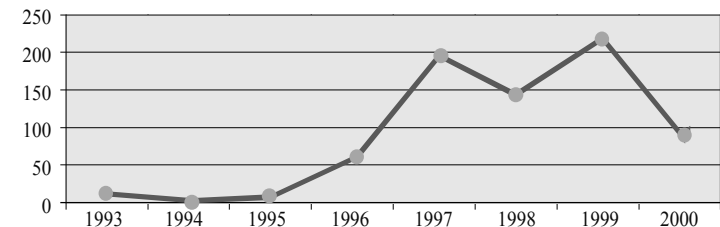
1. Прыцягненьне простых замежных інвэстыцыяў у Рэспубліку Беларусь

Ужо шмат сказана пра тое, што аб'ёмы простых замежных інвэстыцыяў у эканоміку Беларусі, мякка кажучы, невялікія. У табліцы 1 паказаная дынаміка прыцягненьня простых замежных інвэстыцыяў (ПЗІ) за пэрыяд з 1993 па 2000 год. Для нагляднасці пакажам гэтыя самыя дадзеныя на графіку (Графік 1).

Табліца 1. Прыцягненьне простых замежных інвэстыцыяў у Рэспубліку Беларусь
Крыніца: разлічана паводле дадзеных плацежных балянсаў Рэспублікі Беларусь

Год	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ПЗІ, млн. USD	17,6	10,5	14,7	72,6	200,0	149,2	225	90

Графік 1: Прыцягненьне простых замежных інвэстыцыяў у Рэспубліку Беларусь, млн. дал. ЗША

Умоўна працэс прыцягнення простых замежных інвестыцыяў можна падзяліць на два этапы. Першы этап (1993—1996 гг.) характарызуецца нізкімі аб’ёмамі простых інвестыцыяў. Найбольш удалым у гэты перыяд быў 1993 год з 17,6 млн. USD, або прыблізна 1,7 USD на чалавека. Гэта вельмі сыціпля паказнікі. У 1996 годзе мы назіраем цяжкі скачок простых інвестыцыяў у беларускую эканоміку. Такім посьпехам, а йдзеца пра павелічэнне патоку ПЗІ амаль у 5 разоў, можна было б толькі цешыцца. Аднак прычына такога фэнамэнальнага росту простых інвестыцыяў крыецца ў буйнамаштабным фінансаванні будаўніцтва газاپраводу “Ямал—Заходняя Эўропа” на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Толькі ў 1996 годзе з 72,6 млн. USD простых інвестыцыяў 53,3 млн. USD было ўкладзена ў гэты праект. Такім чынам, рэальна простыя інвестыцыі ў стварэнне сумесных і замежных прадпрыемстваў склалі толькі 19,3 млн. USD, што, безумоўна, гаворыць пра павелічэнне ПЗІ ў параўнанні з папярэднім годам, але не настолькі значнае, каб сьведчыць пра зьмену сытуацыі й пра будучыя дадатныя тэндэнцыі ў працэсе прыцягнення замежнага капіталу. Ніжэй мы вернемся да будаўніцтва газاپраводу “Ямал—Заходняя Эўропа” ў рамках аналізу расійскіх інвестыцыяў у беларускую эканоміку, а пакуль некалькі высноваў пра праблемы і перспектывы прыцягнення ПЗІ ў Рэспубліку Беларусь.

Паводле Нацыянальнай праграмы прыцягнення інвестыцыяў у эканоміку краіны неабходна было прыцягнуць каля 50 млрд. USD цягам 5 гадоў. Сёння пра гэтую лічбу ніхто ня згадвае. Па прыцягальнасці інвестыцыйнага клімату Беларусь займае 135-е месца ў сьвеце. Доля прадпрыемстваў з замежнымі інвестыцыямі ў вытворчасці ВУП Беларусі складае каля 9%, а ў экспарце — 7%. Паводле дадзеных Эўрапейскага Банку рэканструкцыі і развіцця, кумулятыўны аб’ём прыцягнутых ПЗІ ў Рэспубліку Беларусь у перыяд з 1989 да 1999 гг. склаў 605 млн. USD, або 59 USD на душу насельніцтва. Для параўнання: гэты паказнік для найбольш пасьпяховых у плане прыцягнення ПЗІ краінаў Сярэдняй Эўропы Вугоршчыны і Чэскай Рэспублікі складае 1764 і 1344 USD на чалавека адпаведна.

Паводле новай праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця на 2001—2005 гг., пачынаючы з 2003 г., мяркуецца прыцягнуць 0,9—1,0 млрд. USD. Плянны больш чым сыціпля, але ці здзяйсняльныя? За 9 месяцаў 2001 году аб’ём простых замежных інвестыцыяў склаў 56 млн. USD.

2. Расійскія інвестыцыі

Для апісання расійскіх інвестыцыяў выкарыстаем інфармацыю па найбуйнейшым расійскім праекце на тэрыторыі Беларусі. Гаворка йдзе пра будаўніцтва газاپраводу “Ямал—Заходняя Эўропа” пры ўдзеле ПАТ “Газпрам”. Праект ацэньваецца прыблізна ў 2 млрд. USD. Гэта самы буйнамаштабны інвестыцыйны праект за апошнія гады. Прэзыдэнт Беларусі А. Лукашэнка нават назваў яго праектам стагодзьдзя.

Як ужо згадвалася раней, паказнікі аб’ёмаў простых замежных інвестыцыяў наўпрост залежаць ад фінансавання будаўніцтва газاپраводу. Іначай, ваганні інвестыцыйных патокаў выкліканыя, перш за ўсё, павелічэннем або памяншэннем фінансавання гэтага праекту. У табліцы 2 прыведзеныя зводныя звесткі па прыцягнутых ПЗІ і фінансаванні праекту будаўніцтва газاپраводу “Ямал—Заходняя Эўропа”. Гэтыя дадзеныя прайлюстраваны на графіку 2.

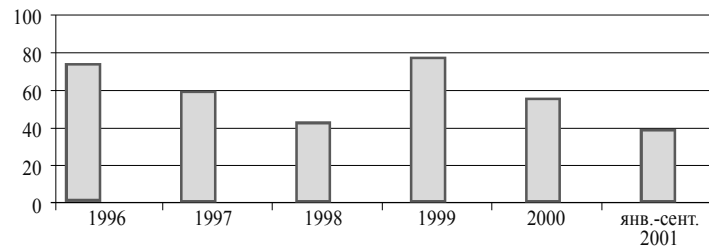
	1996	1997	1998	1999	2000	Студзень—верасень 2000	Студзень—верасень 2001
ПЗІ, млн. USD	72,6	200,0	149,2	225	90	68,4	56
У т. л. “Ямал—Заходняя Эўропа”, млн. USD	53,3	119,2	62,4	174,5	50,5	46,7	22,3
Адносная вага ў агульным аб’ёме інвестыцыяў, %	73	60	42	78	57	68	40

Табліца 2. Прыцягненне простых замежных інвестыцыяў у Рэспубліку Беларусь
Крыніца: разлічана па дадзеных плацежных баянсаў Рэспублікі Беларусі

Больш за тое, адносная вага праекту “Ямал—Заходняя Эўропа” ў агульным аб’ёме простых замежных інвестыцыяў вагаецца ў межах 40—78% (графік 3). Найудалейшымі для Беларусі з гледзішча прыцягнення простых замежных інвестыцыяў можна прызнаць 1997 і 1999 гады (200 і 225 млн. USD адпаведна). Аднак адносная вага праекту “Ямал—Заходняя Эўропа” ў гэтыя гады таксама значная. Напрыклад, з 225 млн. USD прыцягнутых ПЗІ ў 1999 годзе 78% складае фінансаванне будаўніцтва газопроводу. Такім чынам, насамрэч інвестыцыі ў акцыянэрны капітал замежных і сумесных прадпрыемстваў, у тым ліку і расійскіх, склалі 50,5 млн. USD. У 2000 годзе назіраецца зніжэнне гэтага паказніку да 39,5 млн. USD. Аднак ужо за 9

месяцаў мінулага году аб'ём простых замежных інвэстыцыяў у акцыянерны капітал склаў 33,7 млн. USD. Прычым доля расійскага капіталу будзе значнай, улічваючы маштабы расійска-беларускіх праектаў апошніх гадоў. Прыкладам, бровар “Балтыка” ўжо ўклаў у мадэрнізацыю беларускага бровару “Крыніца” амаль 11 млн. USD.

Графік 3: Адносная вага праекту “Ямал—Заходняя Эўропа” ў агульным аб'ёме інвэстыцыяў, %

Апрача гэтага, расійскія прадпрымальнікі праяўляюць таксама вялікі інтарэс да акцыянавання беларускіх прадпрыемстваў, перш за ўсё нафтахімічнай галіны.

Такім чынам, доля расійскага капіталу ў інвэстыцыйных праектах, звязаных зь беларускай эканомікай, традыцыйна высокая і ў асобныя гады перасягае долю ўсіх іншых краін. Ці пойдзе гэта на карысць беларускай эканоміцы, пакажа ўжо найбліжэйшая будучыня.